

laján álló elvtársak elleni kampány miatt is. Politikai nézeteit többek között a Szlovák Írók Szövetsége magyar tagozatának 1968. márciusi állásfoglalása tükrözi, amelynek társszerzője volt, s amely szélsőségesen nacionalista kívánalmakat fogalmazott meg. Fő felelősség terheli az önálló magyar társadalmi szervezetek létrehozására irányuló törekvésekért, amit a Csemadok KB Elnökségének 1969. augusztus 2-i ülésén elhangzott felszólalása bizonyít, amelyben a magyar társadalmi szervezetekkel együtt egy Magyar Nemzeti Front létrehozását szorgalmazta. 1968 augusztusában Szabó Rezsővel a szovjetellenes nyilatkozatok és akciók megfogalmazója és főszervezője volt. Felelős azért a szélsőségesen nacionalista légkörért is, amely a rendkívüli közgyűlést uralta. Tisztségét arra használta fel, hogy a Csemadokon belül akadályozza a hibák feltárását, s ő sem határolódott el helytelen nézeteitől. Ezek alapján javasoljuk kizárását a CSKP-ból és visszahívását az SZNT és a Nemzetek Kamarája képviselői tisztségéből.

128

Pozsony, 1971. június 28. Jelentés az SZLKP KB Elnöksége számára a Szabó Rezső elleni pártvizsgálat eredményeiről, amely őt nevezi meg a Csemadok 1968. augusztusi szovjetellenes állásfoglalásainak egyik fő kezdeményezőjeként.

S p r á v a

o výsledku šetrenia činnosti Dr. Rudolfa Szabu v roku 1968–69

Dr. Rudolf Szabó
 narodený 10. V. 1928
 člen KSČ od r. 1952
 pôvodné povolanie: právnik
 národnosť: maďarská
 stav: ženatý
 bytom v Bratislave

Na základe uznesenie predsedníctva ÚV KSS zo dňa 16. III. 1971⁴⁵¹ sa uskutočnilo prešetrenie činnosti Dr. Rudolfa Szabu, bývalého vedúceho tajomníka ÚV Csemadoku v rokoch 1968–69.

V priebehu šetrenia boli preštudované zápisnice a uznesenia predsedníctva ÚV Csemadoku, ďalej články napísané Dr. Szabom v rokoch 1968–69, boli vyžiadané kádrové posudky od ZO KSS pri ÚV Csemadoku, ZO KSS pri SNR a v priebehu šetrenia došli niektoré osobné vyjadrenia o činnosti Dr. Rudolfa Szabu.

Výsledok šetrenia:

Šetrením sa dokázalo, že Dr. Rudolf Szabó v rokoch 1968–69 sa dopustil ako vedúci tajomník ÚV Csemadoku niekoľko závažných politických chýb. Tieto chyby, ktoré v pod-

451 Valószínűleg elírás: a pártvizsgálatra az SZLKP KB Elnöksége 1971. március 18-i ülésének határozata alapján került sor.

state znamenajú v činnosti menovaného odklon od zásad marxizmu-leninizmu a proletárskeho internacionalizmu, najmä sa prejavil v tom, že:

– v rokoch 1968–69 Dr. Rudolf Szabó vystupoval na stránkach tlače ako hlavný znalec v národnostnej otázke, rozširoval vedecky dostatočne nepodložené teórie a názory o vývoji národov a národností;

– v auguste 1968 spolu s Ladislavom Dobosom bol osnovateľom a organizátorom protisovietskych rezolúcií (viď prílohu)⁴⁵² a prijatie týchto rezolúcií presadzoval v aparáte a v predsedníctve ÚV Csemadoku. Pri uskutočňovaní svojich zámerov neváhal použiť diktátorské metódy proti pracovníkom v aparáte (viď vyjadrenie s. Gógha), ktorí odmietli plniť úlohy súvisiace s vyvolávaním antisovietskej nálady (distribúcia mimoriadneho vydania Új Szó ako aj Hét).

– Podľa vlastného vyhlásenia na stránickej skupine ÚV Csemadoku v roku 1969 Dr. Rudolf Szabó dňa 22. augusta 1968 požiadal vyšších stránických a štátnych funkcionárov, aby bolo obnovené maďarské vysielanie Československého rozhlasu, čo sa aj stalo pod heslom „Mesto obilia“. Toto vysielanie hrubo urážalo ZSSR a ostatné socialistické štáty.

Fakty ukazujú, že Dr. Rudolf Szabó i po auguste 1968 zotrval na protisovietskych názoroch, čo dokazuje aj zápisnica z porady okresných tajomníkov Csemadoku v roku 1968, kde znova odsudzoval príchod sovietskych vojsk a tento akt nazýval okupáciou. Neurobil pre seba patričné uzávery ani z vystúpenia s. Husáka na mimoriadnom zjazde KSS. Protisovietske postoje na ÚV Csemadoku hodnotil ako „veľký kapitál“, ktorý ešte priniesie kladné výsledky pre riešenie národnostnej otázky.

Nesprávny oportunistický postoj Dr. Rudolfa Szabu sa prejavil aj pri prípravách mimoriadneho valného zhromaždenia Csemadoku v marci roku 1969, kde ako vedúci tajomník nedokázal zaujať správne marxistické stanovisko voči pripravovanému programu Csemadoku, ktorý ešte v roku 1969 vyzdvihoval partnerstvo voči strane a povýšil Csemadok za jediného reprezentanta maďarskej národnosti v ČSSR.

V tomto období Dr. Rudolf Szabó bezzásadovo presadzoval do ÚV Csemadoku ľudí typu Durayho, Alexandra Vargu, ako aj Kolomana Janicsa a ďalších, pre činnosť ktorých bol charakteristický antisovietizmus a krajný nacionalizmus.

Pri posudzovaní politického postoja Dr. Rudolfa Szabu popri chybách, ktorých sa dopustil, treba uviesť aj to, že podľa vyjadrenia ZO KSS pri Kancelárii Slovenskej národnej rady Dr. Szabó v Kancelárii Slovenskej národnej rady pristupoval k plneniu povinnosti člena strany veľmi zodpovedne, avšak po novembrovom pléne, ba ani po aprílovom pléne ÚV KSČ nedokázal sa verejne dištancovať od svojich predošlých nesprávnych názorov.

Na základe týchto faktov:

a) d o p o r u č u j e m e

Dr. Rudolfa Szabu vyškrtnúť z radov členov KSČ,

b) o d v o l a ť ho z funkcie poslanca SNR a poslanca Snemovne národov.⁴⁵³

SNA, ÚV KSS, k. 1297, a. j. 4., géppel írt tisztázat

452 A jelentés mellékleteit nem közöljük.

453 A jelentést az SZLKP KB Elnöksége 1971. július 7-én, Dobos László ügyével egy időben tárgyalta meg és hagyta jóvá, ami után elhatározta Szabó törlését a kommunista párt tagjainak sorából, valamint megfosztását prágai és pozsonyi parlamenti képviselői mandátumától. (SNA, ÚV KSS, k. 1297. a. j. 4.)

Összefoglalás: A vizsgálat megállapította, hogy Szabó Rezső 1968–1969-ben a Csemadok vezető titkáráként több súlyos politikai hibát vétett. Ezek főként abban nyilvánultak meg, hogy a sajtó hasábjain megalapozatlan nézeteket terjesztett a nemzetiségi kérdéstről, 1968 augusztusában szovjetellenes nyilatkozatokat szövegezett, s 1968. augusztus 22-én szót emelt a Csehszlovák Rádió magyar adásának újraindításáért, amely „Gabonaváros” néven a Szovjetuniót és a többi szocialista országot rágalmazta. Szovjetellenes nézeteket vallott 1968 augusztusa után is. Helytelen opportunistá magatartása a rendkívüli közgyűlés előkészítése során is megmutatkozott, amikor nem tudott helyes marxista álláspontot elfoglalni a készülő programmal kapcsolatban. Elvtelen módon olyan embereket juttatott be a Csemadok KB-ba, mint Duray Miklós, Varga Sándor és Janics Kálmán, akik szovjetellenesek és szélsőségesen nacionalisták voltak. Hibái mellett azt is meg kell állapítani, hogy az SZNT irodájában lelkiismeretesen teljesítette a párttag feladatait, bár korábbi helytelen nézeteitől nyilvánosan nem határolódott el. E tények alapján javasoljuk törlését a CSKP-ból és visszahívását az SZNT és a Nemzetek Kamarája képviselői tisztségéből.

129

Pozsony, 1972. április 15. A Csemadok Központi Bizottságának a szövetség XI. országos közgyűlésén Varga Béla vezető titkár által előterjesztett beszámolója, amely csaknem teljes egészében a Csemadok 1968–1969-es tevékenységének elmarasztalásával foglalkozik (részlet).

Társadalmi életünk viszonylag gyors konszolidációját az tette lehetővé, hogy pártunk központi bizottsága időben levonta a szükséges következtetéseket és tanulságokat az 1968–69-es évek eseményeiből. Pártunk központi bizottságának 1970 decemberében megtartott ülésén Tanulságok címen elfogadott dokumentumai helyesen mutatnak rá az elmúlt időszak veszélyes fejleményeire, amikor a szocialistaellenes erők a szocialista társadalmi rend felszámolására törekedtek. Az ebben az időszakban megnyilvánult válság a CSEMADOK-ot sem kerülte el.

Szükséges tehát, hogy mai közgyűlésünkön mi is levonjuk a tanulságokat mindazon hibákból és tévedésekből, melyeknek tanúi voltunk az elmúlt időszakban. A tanulságok levonása főleg azért szükséges, hogy az elősegítse munkánk sikeres folytatását és megakadályozzuk hasonló tévedések és hibák elkövetését a jövőben.

A CSEMADOK 1968–69-es tevékenységével kapcsolatban fontos helyet foglal el a CSEMADOK Központi Bizottságának a nemzetiségi kérdés rendezésével kapcsolatban 1968. március 12-én elfogadott állásfoglalása.

Ha értékelni akarjuk az állásfoglalás tartalmát és annak hatását az 1968-as politikai helyzet alakulására Szlovákia magyar lakta vidékein, akkor meg kell mondani, hogy hasonló javaslat és állásfoglalás kidolgozása a nemzetiségi kérdés területén nem egyedülálló jelenség a CSEMADOK életében. Már az 1968-as évet megelőzően részben a pártszervek kérésére, részben saját kezdeményezésből a CSEMADOK KB elnökségének kommunista tagjai több esetben is kötelességüknek tartották kifejtetni állásfoglalásukat és javaslataikat a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatban a párt- és állami szervek előtt.